

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/121/121/98

GOTOWOŚĆ UCZESTNICTWA W DRUGIM I TRZECIM FILARZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH - OCZEKIWANIA POD ADRESEM KAPITAŁOWYCH FUNDUSZY EMERYTALNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ '98

GOTOWOŚĆ UCZESTNICTWA W DRUGIM I TRZECIM FILARZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH - OCZEKIWANIA POD ADRESEM KAPITAŁOWYCH FUNDUSZY EMERYTALNYCH

- Jedna czwarta respondentów (24%) jest zdania, że zostanie objęta nowym systemem emerytalnym w sposób obligatoryjny, niemal jedna trzecia (31%) zalicza siebie do tych, którzy będą mieli prawo wyboru między uczestniczeniem w nowym lub pozostaniem w starym systemie. Prawie dwie piąte badanych (38%) uważa, że reforma ubezpieczeń społecznych nie będzie dotyczyła ich osobiście.
- Gotowość uczestnictwa w nowym systemie emerytalnym wyraża ponad połowa ankietowanych (57%), którzy sądzą, że będą mieli prawo wyboru między nowym i starym systemem. Prawie jedna czwarta z nich (23%) zamierza pozostać przy starym systemie, a jedna piąta (20%) nie wie jeszcze, jaką decyzję podejmie.
- Spośród respondentów, którzy są przekonani, że reforma dotyczy ich osobiście, większość (60%) wyraża gotowość oszczędzania na dodatkową emeryturę w towarzystwie ubezpieczeniowym lub pracowniczym programie emerytalnym, niemal jedna czwarta (23%) nie zamierza wziąć udziału w tym projekcie, a prawie jedna piąta (17%) nie potrafi podjąć decyzji w tej sprawie.
- Zdecydowana większość ankietowanych oczekuje swobody dysponowania swoimi wkładami finansowymi w ramach nowego systemu emerytalnego, tzn. możliwości ich przenoszenia do funduszy lepiej gospodarujących powierzonymi im pieniędzmi (78%), oraz prawa do kontrolowania stanu swego konta, a tym samym działalności inwestycyjnej funduszu (78%). Respondenci niemal powszechnie (82%) opowiadają się za prowadzeniem przez fundusze ostrożnej polityki inwestycyjnej, zapewniającej bezpieczeństwo wkładów pieniężnych. Jedynie 8% badanych skłania się ku bardziej ryzykownej polityce, która mogłaby przynieść większe zyski.

Reforma systemu ubezpieczeń społecznych zakłada, że nowa emerytura będzie się opierała na trzech „filarach” oszczędzania na starość: pierwszy z nich to zreformowany ZUS, drugi - kapitałowy fundusz emerytalny, trzeci zaś - to dodatkowe, dobrowolne oszczędzanie w towarzystwie ubezpieczeniowym lub pracowniczym programie emerytalnym utworzonym przez pracodawcę.

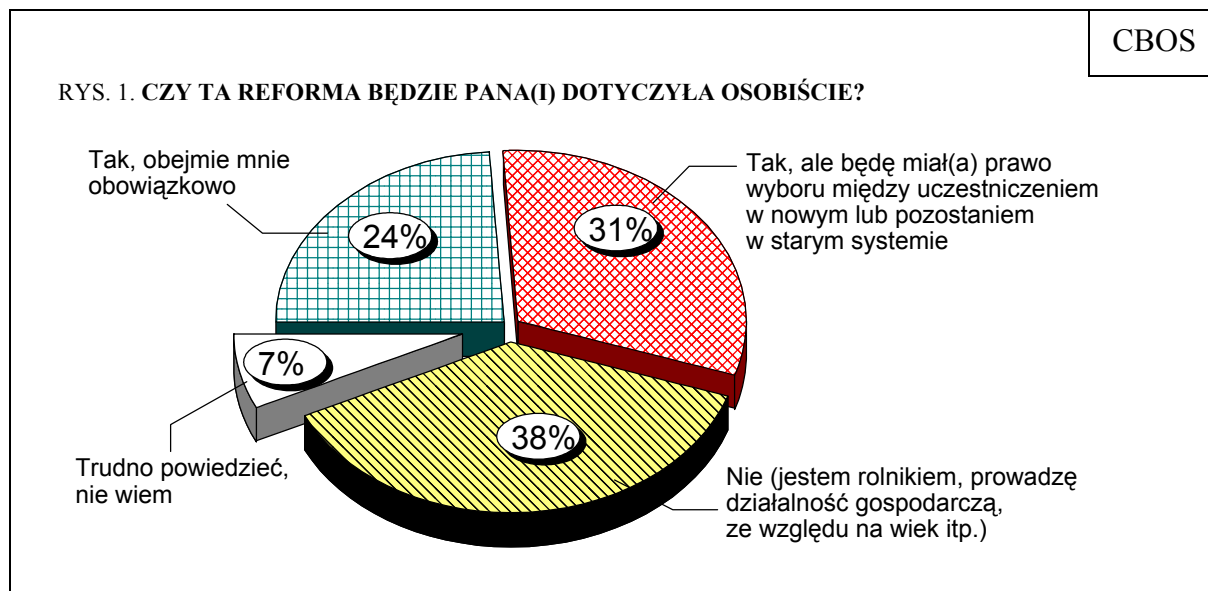
Ponieważ dla części pracowników udział w drugim i trzecim filarze ubezpieczeń społecznych będzie dobrowolny, interesowała nas¹ ich gotowość uczestnictwa zarówno w kapitałowych funduszach emerytalnych, jak i w oszczędzaniu na dodatkową emeryturę. Zbadaliśmy również preferencje ogółu Polaków w kilku istotnych sprawach dotyczących funkcjonowania drugiego filaru, czyli kapitałowych funduszy emerytalnych. Powodzenie reformy, jej społeczna akceptacja zależą bowiem od tego, w jakim stopniu nowy system spełni oczekiwania społeczne z nim związane.

GOTOWOŚĆ UCZESTNICTWA W DRUGIM I TRZECIM FILARZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Zanim zdiagnozujemy stopień gotowości społecznej do uczestnictwa w nowym systemie emerytalnym, sprawdzimy, jak respondenci określają swoją sytuację w momencie wejścia w życie nowego systemu emerytalnego, czy trafnie sytuują siebie w poszczególnych kategoriach przewidzianych w projekcie ustawy.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (97), 17-23 czerwca ‘98, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności Polski (N=1103).

Nowy system emerytalny obejmie wszystkie osoby pracujące zawodowo (poza rolnikami), które urodziły się po 31 grudnia 1948 roku. Dla rolników ma być osobny system emerytalny. Osoby, które w dniu wejścia w życie nowego systemu nie osiągną 30 lat, zostaną nim objęte obowiązkowo. Natomiast osoby między 31 a 50 rokiem życia będą mogły zdecydować, czy chcą otrzymywać tylko emeryturę z ZUS czy zostać również uczestnikiem funduszu emerytalnego.

Prawie dwie piąte ankietowanych uważa, że reforma nie będzie ich dotyczyła osobiście z powodu wieku lub wykonywanego zawodu. Niemal co trzeci respondent twierdzi, że będzie miał prawo wyboru między uczestniczeniem w nowym lub pozostaniem w starym systemie, co czwarty uważa natomiast, że zostanie objęty nowym systemem w sposób obowiązkowy.

Interesujące jest, jaką orientację w swojej sytuacji mają ankietowani należący do grup wiekowych odpowiadających mniej więcej kryteriom ustalonym przez twórców reformy².

Wśród respondentów mających obecnie od 18 do 28 lat, którzy w przyszłym roku będą spełniali kryterium wiekowe pozwalające na objęcie ich nowym systemem emerytalnym w sposób obowiązkowy, zdecydowana większość prawidłowo określa swoją sytuację. Równie trafnie osoby w wieku 49 lat i starsze zaliczają siebie do tych, których reforma nie będzie dotyczyła. Najmniej zorientowani są respondenci w wieku 29-48 lat, którzy *de facto* będą mieli prawo wyboru systemu emerytalnego, natomiast co siódmy z nich (14%) jest

² Znamy jedynie rocznik, a nie daty urodzenia respondentów, dlatego podział na grupy wiekowe tylko w przybliżeniu odpowiada grupom zaproponowanym przez twórców reformy.

przekonany, że nowy system obejmie go obowiązkowo. Ogólnie jednak można uznać, że istnieje wyraźny związek między wiekiem badanych a ich orientacją w tym, co czeka ich w momencie wejścia w życie reformy emerytalnej (VC=0.73).

Tabela 1 w procentach

Wiek	Czy reforma systemu emerytalnego będzie Pana(i) dotyczyła osobiście?			
	Tak, obejmie mnie obowiązkowo	Tak, ale będę miał(a) prawo wyboru	Nie (z powodu wieku lub zawodu)	Trudno powiedzieć, nie wiem
18-28 lat	83	3	7	7
29-48 lat	14	69	12	5
49 i więcej lat	1	6	83	10
Ogółem	24	31	38	8

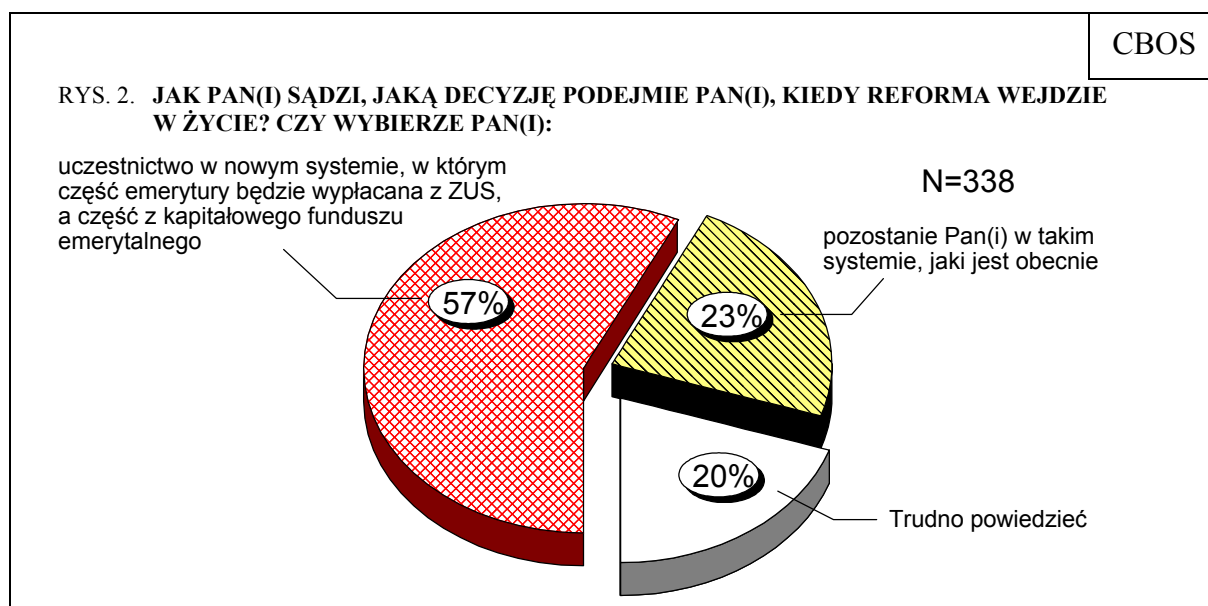
Przyjrzyjmy się bliżej respondentom mającym obecnie od 29 do 48 lat, którzy na mocy projektu ustawy będą mieli w przyszłym roku prawo wyboru systemu emerytalnego. Wyraźnie widać, że nie wszyscy w jednakowym stopniu są tego świadomi. Zdecydowanie najgorzej zorientowani są ludzie młodszy (od 29 do 33 lat), z których niemal co trzeci sądzi, że zostanie objęty reformą w sposób obligatoryjny. Tylko 57% z nich zdaje sobie sprawę z tego, że będą mieli prawo wyboru systemu emerytalnego, podczas gdy w pozostałych grupach wiekowych niemal trzy czwarte ma taką świadomość.

Tabela 2 w procentach

Wiek (od 29 do 48 lat)	Czy reforma systemu emerytalnego będzie Pana(i) dotyczyła osobiście?			
	Tak, obejmie mnie obowiązkowo	Tak, ale będę miał(a) prawo wyboru	Nie (z powodu wieku lub zawodu)	Trudno powiedzieć, nie wiem
29 - 33	30	57	9	4
34 - 38	14	73	9	4
39 - 43	8	73	13	6
44 - 48	8	70	14	8

Pytanie skierowane do tych ankietowanych, którzy sądzą, że będą mieli prawo wyboru między uczestnictwem w nowym a pozostaniem w starym systemie, pozwala zmierzyć stopień **gotowości do uczestniczenia w nowym systemie emerytalnym**. Wyboru nowego systemu

dokonuje ponad połowa tej kategorii respondentów, prawie jedna czwarta chce pozostać przy starym systemie, a jedna piąta nie wie jeszcze, jaką decyzję podejmie³.

Warto przypomnieć, że dwa lata temu zadaliśmy podobne pytanie, odnoszące się jednak do hipotetycznej sytuacji. Ankietowani odpowiedzieli wówczas, w którym systemie emerytalnym chcieliby uczestniczyć w sytuacji wolnego wyboru⁴. Chęć brania udziału w nowym systemie zadeklarowała wtedy ponad jedna trzecia (35%) dorosłych Polaków, ponad dwie piąte natomiast (43%) wybrało pozostanie w starym systemie (22% wykazało brak zdecydowania w tej sprawie).

Pamiętając o tym, że dwa lata temu pytaliśmy wszystkich ankietowanych o ich decyzję w sytuacji hipotetycznej, a obecnie pytamy tylko tych, którzy stoją wobec konieczności rzeczywistego wyboru - co wyraźnie zmniejsza porównywalność wyników - możemy zaryzykować tezę o wzroście w ostatnich dwóch latach zainteresowania uczestnictwem w nowym systemie emerytalnym.

³ Koszty reformy emerytur obliczano m.in. na podstawie założenia, że połowa obywateli między 30 a 50 rokiem życia zechce oszczędzać w funduszach emerytalnych. Zob. „Emerytury dla młodych”, rozmowa z Ewą Lewicką, wiceministrem pracy, pełnomocnikiem rządu ds. reformy systemu zabezpieczenia społecznego, „Gazeta Wyborcza” z 4 maja '98.

⁴ Zob. raport z badań sondażowych CBOS „Postrzeganie systemu ubezpieczeń społecznych oraz preferencje dotyczące uczestnictwa w kapitałowych funduszach emerytalnych”.

W większości grup społecznych zdecydowanie przeważają osoby, które zamierzają wybrać uczestnictwo w drugim filarze ubezpieczeń społecznych. Wyjątek stanowią ankietowani o najniższej pozycji społeczno-ekonomicznej, tzn. z wykształceniem podstawowym i osiągający najniższe dochody na osobę w rodzinie, spośród których mniej więcej tyle samo wybiera nowy system, co stary oraz deklaruje niezdecydowanie w tej sprawie. Ogólnie rzecz biorąc, odsetek respondentów decydujących się na udział w nowym systemie jest tym większy, im wyższy poziom życia ankietowanych, tzn. im wyższe dochody *per capita* w rodzinie i lepsza ocena warunków materialnych. Wyboru nowego systemu emerytalnego najczęściej dokonują przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, osoby w młodszym wieku (poniżej 38 lat) oraz mieszkańcy miasteczek liczących do 20 tys. ludności (po około 70% uprawnionych do wyboru decyduje się na nowy system). Druga grupa stosunkowo często wybierających nowy system emerytalny to pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz mieszkańcy miast średniej wielkości, liczących 21-100 tys. ludności (odpowiednio po 61% uprawnionych do wyboru decyduje się na nowy system). Badani o niższych kwalifikacjach, starsi, mieszkający w dużych i wielkich miastach, a także na wsi, a przede wszystkim - co już podkreślaliśmy - mający najniższe wykształcenie i dochody, wykazują znacznie mniejszą chęć przystąpienia do nowego systemu emerytalnego.

Należy podkreślić, że **uczestnictwo w drugim filarze ubezpieczeń społecznych jest wyraźnie uzależnione od wieku badanych - im młodszy respondenci, tym większy odsetek z nich decyduje się na przystąpienie do nowego systemu emerytalnego⁵.**

Tabela 3

w procentach

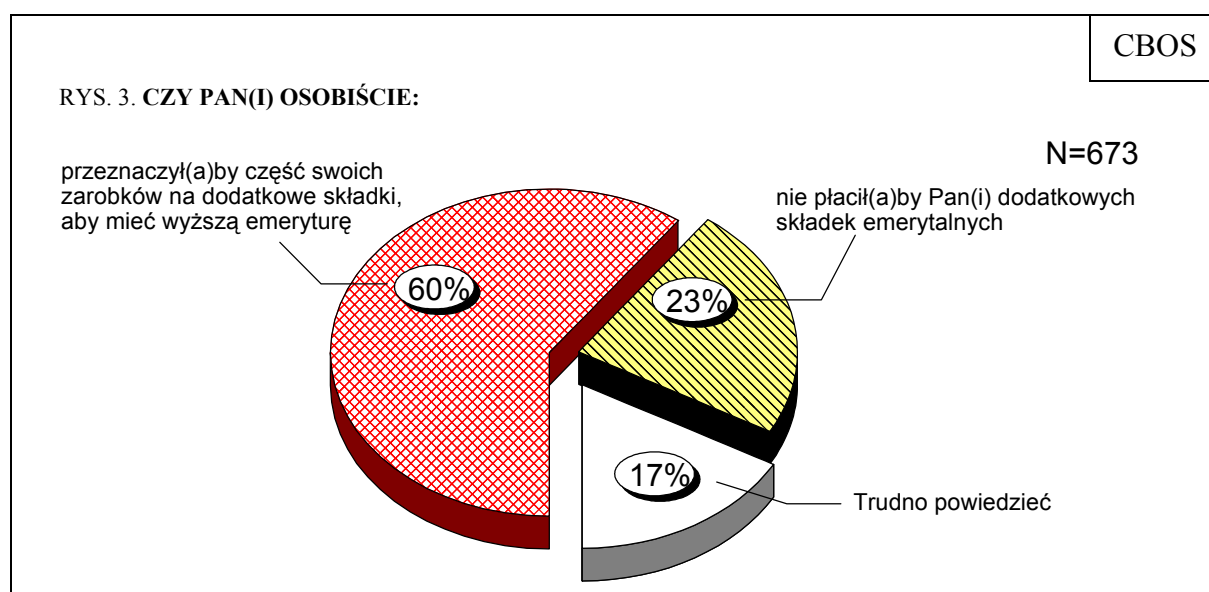
Wiek (od 29 do 48 lat)	Jak Pan(i) sądzi, jaką decyzję podejmie Pan(i), kiedy reforma wejdzie w życie? Czy wybierze Pan(i):		
	uczestnictwo w nowym systemie	pozostanie Pan(i) w takim systemie, jaki jest obecnie	Trudno powiedzieć
29 - 33	75	14	11
34 - 38	67	13	20
39 - 43	60	16	24
44 - 48	44	33	23

⁵ Decyzje te są racjonalne, gdyż „... im kto starszy, tym mniej ma szans, by jego pieniądze ulokowane w funduszu przyniosły jakiś dochód. Potrzeba na to nawet kilkunastu lat”. Zob. cytowana rozmowa z Ewą Lewicką.

W najmłodszej grupie (od 29 do 33 lat) trzy czwarte respondentów deklaruje gotowość przystąpienia do nowego systemu emerytalnego. Wraz z wiekiem badanych maleje chęć uczestnictwa w nowym systemie i rośnie niezdecydowanie. Spośród respondentów mających od 44 do 48 lat ponad dwie piąte zamierza wybrać nowy system, a jedna trzecia deklaruje pozostanie w starym systemie⁶.

Pytanie, które dotyczyło **gotowości uczestniczenia w trzecim filarze ubezpieczeń społecznych**, tzn. w dobrowolnym oszczędzaniu na dodatkową emeryturę w towarzystwie ubezpieczeniowym lub pracowniczym programie emerytalnym, skierowano do wszystkich respondentów, którzy uważają, że reforma dotyczy ich osobiście. Większość z nich wyraża chęć oszczędzania na dodatkową emeryturę, natomiast niemal jedna czwarta nie zamierza wziąć udziału w tym projekcie.

W zreformowanym systemie ubezpieczeń społecznych, oprócz płacenia obowiązkowej składki emerytalnej, będzie można **dobrowolnie** oszczędzać na **dodatkową** emeryturę w towarzystwie ubezpieczeniowym lub pracowniczym programie emerytalnym.

Gotowość uczestniczenia w dobrowolnym oszczędzaniu na dodatkową emeryturę w towarzystwie ubezpieczeniowym lub pracowniczym programie emerytalnym najczęściej

⁶ Akces do nowego systemu osób w wieku 44-48 lat jest wyższy niż szacowano w urzędzie pełnomocnika rządu ds. reformy „... Prawdopodobnie zdecyduje się na to tylko jedna piąta osób między 45 a 50 rokiem życia”. Zob. cytowana rozmowa z Ewą Lewicką.

deklarują ankietowani o najwyższej pozycji społeczno-ekonomicznej: przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (78%), osoby legitymujące się wyższym wykształceniem (76%), najlepiej sytuowane (70%), mieszkańcy wielkich miast (75%). Ogólnie mówiąc, im niższa pozycja społeczno-ekonomiczna i mniejsza miejscowość zamieszkania, tym mniejszy odsetek respondentów zgłasza swój udział w oszczędzaniu na dodatkową emeryturę. Należy podkreślić, że **udział w trzecim filarze ubezpieczeń społecznych jest również wyraźnie uzależniony od wieku badanych.**

Tabela 4

w procentach

Wiek	Czy Pan(i) osobiście przeznaczył(a)by część swoich zarobków na dodatkowe składki, aby mieć wyższą emeryturę ?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
18 - 28 lat	63	17	20
29 - 33	74	15	11
34 - 38	72	20	8
39 - 43	61	24	15
44 - 48	52	27	21

W grupie najmłodszych respondentów (18-28 lat), którzy obligatoryjnie mają być objęci nowym systemem emerytalnym, prawie dwie trzecie decyduje się na dodatkowe oszczędzanie, a co piąty nie potrafi jeszcze podjąć decyzji. Największą gotowość uczestnictwa w oszczędzaniu na dodatkową emeryturę odnotowujemy wśród respondentów w wieku 29-38 lat, a więc wśród osób młodych i w większości już ustabilizowanych zawodowo. Wraz z wiekiem badanych gotowość ta maleje, rośnie zaś zarówno odsetek deklarujących brak zamiaru przystąpienia do tego projektu, jak i niezdecydowanie.

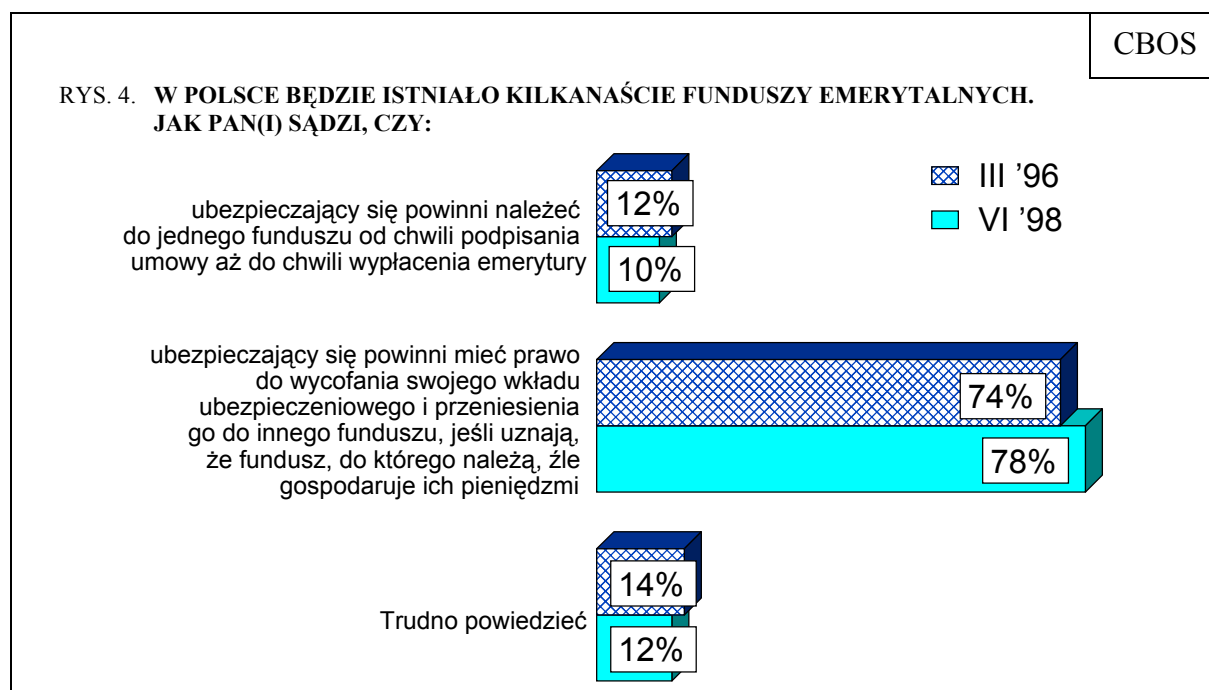
OCZEKIWANIA SPOŁECZNE DOTYCZĄCE DRUGIEGO FILARU, CZYLI KAPITAŁOWYCH FUNDUSZY EMERYTALNYCH

Projekt ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych zakłada, że do ich kasy ma być odprowadzana jedna piąta składki ubezpieczeniowej. Reszta trafi do zreformowanego ZUS. Zadaniem funduszy będzie inwestowanie i pomnażanie kapitału, aby w przyszłości wypłacać korzystne świadczenia emerytom.

Interesowały nas preferencje Polaków w kilku istotnych kwestiach dotyczących funkcjonowania funduszy emerytalnych oraz zmiany opinii w tej dziedzinie w ostatnich dwóch latach. Zapytaliśmy respondentów o ich oczekiwania związane z możliwością przeniesienia swojego wkładu finansowego do lepiej prosperującego funduszu, w sytuacji gdy wybrany fundusz okaże się nieopłacalny, oraz prawa do kontroli stanu swojego konta i rezultatów operacji finansowych funduszu. Chcieliśmy się również dowiedzieć, czy w naszym społeczeństwie większa jest gotowość ponoszenia ryzyka finansowego dla uzyskania większych zysków czy też potrzeba bezpieczeństwa własnego wkładu, nawet za cenę niższych emerytur.

W styczniu '99 wejdzie w życie nowy system ubezpieczeń społecznych. W nowym systemie emerytura będzie się składała z dwóch elementów: część będzie wypłacana przez zreformowany ZUS, a część - z pieniędzy zgromadzonych przez ubezpieczonego w kapitałowym funduszu emerytalnym. Uczestnictwo w funduszu emerytalnym będzie polegało na tym, że:

- ♦ zawiera się umowę z funduszem emerytalnym;
- ♦ wpłaca się do niego pieniądze - składki na osobiste konto;
- ♦ fundusz inwestuje, pomnaża te pieniądze;
- ♦ z tych pieniędzy fundusz wypłaca ubezpieczonemu emeryturę (po nabyciu przez niego praw do emerytury);
- ♦ emerytura jest tym wyższa, im lepiej i sprawniej fundusz inwestuje powierzone mu pieniądze.

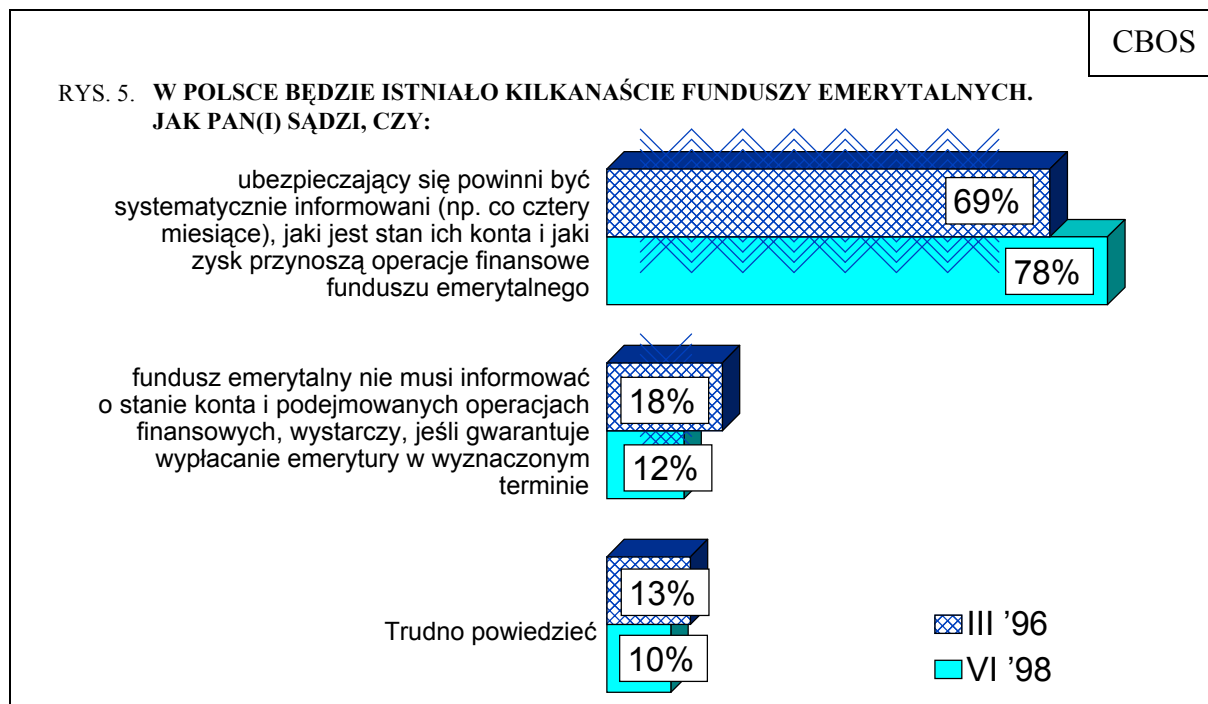
Ankietowani wyraźnie oczekują swobody dysponowania swoimi wkładami finansowymi w ramach nowego systemu, tzn. możliwości ich przenoszenia do funduszy lepiej gospodarujących powierzonymi im pieniędzmi. W ostatnich dwóch latach nieco przybyło osób przekonanych o słuszności takiego rozwiązania.

Opowiadają się za nim przede wszystkim respondenci z wykształceniem wyższym (94%) i średnim (88%), lepiej sytuowani (82%) i zadowoleni z warunków materialnych swoich rodzin (86%) oraz mieszkańcy dużych (87%) i wielkich miast (86%). Prawa do zapewnienia sobie korzystniejszych zysków z obrotu ich pieniędzmi częściej niż inni domagają się badani młodsi, w wieku poniżej 44 lat, szczególnie należący do kategorii wiekowej 34-38 lat (90%), oraz uczniowie i studenci (94%).

Opinie w tej sprawie wykazują wyraźny związek z ogólnym poziomem kompetencji obywatelskich. Młodszy respondenci, lepiej wykształceni i sytuowani, mieszkający w większych miastach mają lepiej wyrobiony pogląd na tę kwestię i znacznie częściej deklarują chęć swobodnego dysponowania własnym wkładem finansowym. Osoby najuboższe, gorzej wykształcone, starsze, znajdujące się w trudnym położeniu z powodu stanu zdrowia (renciści) czy braku zatrudnienia (bezrobotni), częściej niż inne uchylają się od wyrażenia opinii na ten temat, częściej też deklarują pogląd, że każdy ubezpieczający się powinien należeć tylko do jednego funduszu. Być może takie rozwiązanie daje im poczucie bezpieczeństwa, zwalnia od konieczności śledzenia wyników transakcji finansowych funduszy, w których ulokowane są ich wkłady. Zaskakuje natomiast stosunkowo wysoki odsetek popierających przypisanie do jednego funduszu w środowisku osób pracujących na własny rachunek w sektorze pozarolniczym, które poza tym powszechnie opowiada się za swobodą dysponowania własnym wkładem (86%).

Podsumowując można powiedzieć, że **we wszystkich grupach społecznych przeważają osoby, które chciałyby mieć możliwość przejścia do funduszu osiągającego lepsze wyniki finansowe, jeśli ten, do którego przystąpili, będzie źle gospodarował powierzonymi mu pieniędzmi.**

Oczekiwanie pełnej swobody dysponowania swoimi wkładami finansowymi w ramach nowego systemu wiąże się z prawem do kontroli stanu własnego konta oraz rezultatów operacji finansowych funduszu.

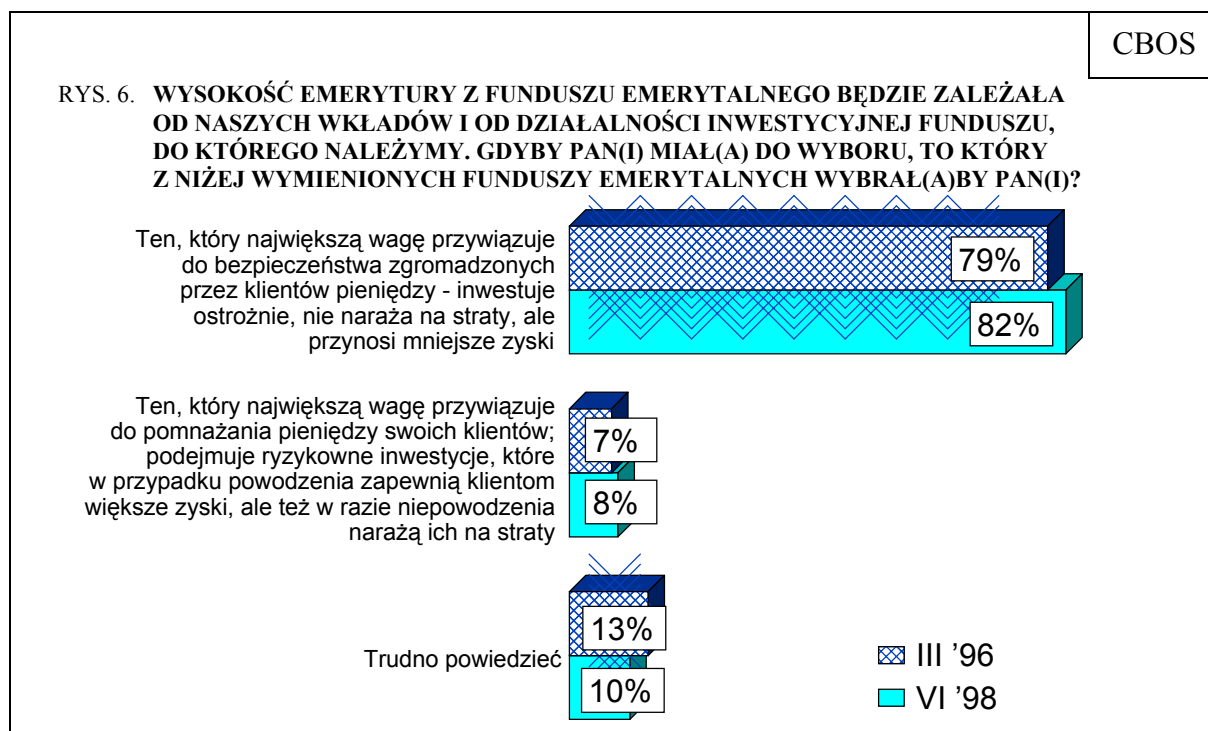

Zdecydowana większość ankietowanych optuje za możliwością kontrolowania stanu konta osobistego, a tym samym działalności inwestycyjnej funduszu. W ostatnich dwóch latach wyraźnie wzrosło społeczne poparcie dla takiego rozwiązania (przybyło zwolenników - o 9 punktów, ubyło przeciwników o 6 punktów). Tego typu oczekiwania pod adresem funduszu niemal powszechnie zgłaszają osoby pracujące na własny rachunek poza rolnictwem, kadra kierownicza i inteligencja, pracownicy umysłowi niższego szczebla, a także badani w wieku od 34 do 43 lat.

Najmniej zwolenników kontroli odnotowujemy wśród osób najstarszych, rencistów, emerytów, gospodyń domowych, a spośród aktywnych zawodowo - w środowiskach rolników i robotników niewykwalifikowanych.

Interesowała nas także społeczna opinia na temat podejmowania przez fundusz ryzyka finansowego dla uzyskania większych zysków i zapewnienia przyszłym emerytom większych

świadczeń. W tej sprawie zdecydowana większość respondentów jest zgodna, że fundusze powinny przede wszystkim gwarantować bezpieczeństwo wkładów, a co za tym idzie - prowadzić bardzo ostrożną politykę inwestycyjną. Przekonanie o słuszności takiej właśnie strategii funduszy nie uległo zmianie w ostatnich dwóch latach.

Ankietowani chcą mieć przede wszystkim poczucie bezpieczeństwa własnych wkładów - nawet za cenę niższych zysków. Opinia, że fundusz odpowiedzialny jest przede wszystkim za nienarażanie klientów na ryzyko strat finansowych, zdecydowanie dominuje we wszystkich grupach społecznych, najbardziej popularna jest jednak w środowiskach kadry kierowniczej i inteligencji (93%) oraz pracowników umysłowych niższego szczebla (90%), a także wśród osób w wieku od 29 do 33 lat (93%). Pogląd taki deklarowany jest tym rzadziej, im niższy poziom wykształcenia badanych. Odsetek opowiadających się za ostrożną polityką inwestycyjną funduszy jest wyraźnie niższy wśród osób z wykształceniem podstawowym, najuboższych i najstarszych oraz w środowisku rolników. Badani ci relatywnie najczęściej nie mają ponadto wyrobionej opinii w tej sprawie. Natomiast stosunkowo największe poparcie dla ryzyka finansowego odnotowujemy wśród najmłodszych respondentów, w wieku 18-28 lat (17%).

Ogólnie można stwierdzić, że spośród uwzględnionych cech położenia społecznego **poziom wykształcenia najsilniej różnicuje preferencje ankietowanych w zakresie działalności inwestycyjnej kapitałowych funduszy emerytalnych. Zależność tę można określić następująco: im wyższe wykształcenie respondentów, tym częściej mają oni wyrobioną opinię i tym częściej opowiadają się za swobodą dysponowania swoimi wkładami finansowymi w ramach nowego systemu emerytalnego, możliwością kontrolowania przedsięwzięć inwestycyjnych funduszy i rezultatów ich operacji finansowych oraz za prowadzeniem przez fundusze ostrożnej polityki inwestycyjnej, zapewniającej bezpieczeństwo wkładów pieniężnych.**

Jednocześnie należy podkreślić, że „liberalizm” mniej wykształconych osób wobec działalności funduszy raczej wynika z braku kompetencji, niż jest odbiciem rzeczywistych preferencji. Za taką interpretacją przemawia fakt, że w tej kategorii społecznej najwięcej jest deklaracji „trudno powiedzieć” (dla omawianych problemów od 21% do 27%).

W społeczeństwie istnieje duża gotowość uczestniczenia w drugim i trzecim filarze ubezpieczeń społecznych, aczkolwiek wśród osób, które będą musiały podjąć ważne decyzje dotyczące swego uczestnictwa w nowym systemie emerytalnym, mniej więcej jedna piąta wykazuje brak orientacji i zdecydowania. Wskazuje to na konieczność zintensyfikowania kampanii informacyjnej i szczególnego ukierunkowania jej na tę grupę pracowników.

Oczekiwania społeczeństwa pod adresem kapitałowych funduszy emerytalnych są na ogół zgodne z projektami w tej dziedzinie.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy ta reforma będzie Pana(i) dotyczyła osobiście? 1 - Tak, obejmie mnie obowiązkowo; 2 - Tak, ale będę miał(a) prawo wyboru między uczestniczeniem w nowym lub pozostaniem w starym systemie; 3 - Nie (jestem rolnikiem, prowadzę działalność gospodarczą, ze względu na wiek itp.)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	31	38	8	1103
Płeć					
Mężczyźni	26	32	35	7	522
Kobiety	23	30	40	8	581
Wiek					
18-24 lat	84	5	3	8	153
25-34	51	34	11	4	196
35-44	11	73	11	5	232
45-54	4	41	42	13	216
55-64	0	3	90	6	125
65 lat i więcej	2	1	88	8	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	22	23	44	11	410
Miasto do 20 tys.	28	37	31	4	137
od 21 do 100 tys.	27	37	30	6	203
101-500 tys.	24	33	38	5	210
501 tys. i więcej mieszk.	22	34	37	6	143
Region					
Północny	21	33	36	10	129
Zachodni	23	28	43	6	104
Środkowozachodni	30	29	39	2	178
Środkowy	20	33	36	11	199
Wschodni	29	24	45	2	126
Południowo-wschodni	25	28	35	12	176
Południowo-zachodni	23	36	34	8	198
Wykształcenie					
Podstawowe	13	16	59	12	341
Zasadnicze zawodowe	30	39	26	6	293
Średnie	32	34	29	6	368
Wyższe	19	45	34	3	101
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	26	53	20	1	81
Prac. umysł. niż. szczebla	15	68	16	1	107
Pracownicy fiz.- umysł.	48	40	7	5	101
Robotnicy wykwalifikowani	31	50	10	10	118
Robotnicy niewykwalifik.	34	44	20	2	48
Rolnicy	7	12	76	5	52
Pracujący na własny rach.	24	45	29	1	57
Bierni zawodowo					
Renciści	3	12	72	14	125
Emeryci	2	2	91	5	198
Uczniowie i studenci	90	2	0	8	60
Bezrobotni	38	39	10	12	95
Gospodynie domowe i inni	18	23	32	27	61
Pracuje w:					
sferze budżetowej	22	57	17	5	111
sekt. państw., publicznym	21	58	17	4	101
sp. właśc. pryw. i państwa	30	55	10	5	108
sekt. pryw. poza rolnictw.	39	39	19	3	210
prywatnym gosp. rolnym	8	15	70	8	61
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	24	34	22	21	141
201 - 325	24	34	33	9	159
326 - 449	21	36	36	6	179
450 - 599	18	30	47	4	177
Powyżej 599 zł	24	29	46	1	246
Ocena własnych war. mater.					
Źle	20	30	39	12	304
Średnie	23	28	41	7	516
Dobre	31	36	30	3	283
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	15	21	61	2	63
Raz w tygodniu	24	31	38	7	598
Kilka razy w miesiącu	25	30	37	8	157
Kilka razy w roku	26	36	31	8	187
W ogóle nie uczestniczy	26	29	36	10	98
Poglądy polityczne					
Lewica	20	36	37	7	236
Centrum	26	31	38	5	323
Prawica	27	33	35	6	324
Trudno powiedzieć	22	21	42	14	221

Tabela 2. Jak Pan(i) sądzi, jaką decyzję podejmie Pan(i), kiedy reforma wejdzie w życie? Czy wybierze Pan(i): 1 - uczestnictwo w nowym systemie, w którym część emerytury będzie wypłacana z ZUS, a część z kapitałowego funduszu emerytalnego; 2 - pozostanie Pan(i) w takim systemie, jaki jest obecnie

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	57	23	20	338
Płeć				
Mężczyźni	60	24	15	166
Kobiety	54	22	25	172
Wiek				
18-24 lat	44	33	23	7
25-34	70	15	15	66
35-44	62	16	22	170
45-54	42	36	21	89
55-64	0	100	0	4
65 lat i więcej	0	83	17	3
Miejsce zamieszkania				
Wieś	50	29	20	92
Miasto do 20 tys.	71	9	21	51
od 21 do 100 tys.	61	16	23	75
101-500 tys.	54	29	18	70
501 tys.i więcej mieszk.	54	28	18	49
Region				
Północny	50	23	27	43
Zachodni	54	36	10	29
Środkowozachodni	65	18	17	52
Środkowy	49	23	27	65
Wschodni	50	28	18	28
Południowo-wschodni	76	10	14	49
Południowo-zachodni	53	27	20	71
Wykształcenie				
Podstawowe	38	32	30	54
Zasadnicze zawodowe	56	19	24	113
Średnie	67	21	12	126
Wyższe	55	25	20	45
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	70	18	11	43
Prac.umysł.niż.szczebla	61	25	14	73
Pracownicy fiz.- umysł.	49	18	32	40
Robotnicy wykwalifikowani	55	21	23	59
Robotnicy niewykwalifik.	31	37	31	21
Rolnicy	12	88	0	6
Pracujący na własny rach.	71	10	15	26
Pracuje w:				
sferze budżetowej	56	26	19	63
sekt. państw.,publicznym	50	33	16	59
sp. właśc. pryw. i państwa	61	21	18	59
sekt. pryw. poza rolnict.	63	10	25	82
prywatnym gosp. rolnym	31	69	0	9
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	37	36	27	47
201 - 325	51	23	26	54
326 - 449	64	21	16	65
450 - 599	62	21	17	53
Powyżej 599 zł	66	21	12	71
Ocena własnych war. mater.				
Złe	47	21	32	90
Średnie	57	24	18	145
Dobre	65	23	11	102
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	28	42	29	14
Raz w tygodniu	60	20	20	183
Kilka razy w miesiącu	56	26	18	47
Kilka razy w roku	58	16	26	66
W ogóle nie uczestniczy	52	44	4	28
Poglądy polityczne				
Lewica	58	27	15	84
Centrum	51	26	23	101
Prawica	68	20	11	105
Trudno powiedzieć	44	15	41	47

Tabela 3. Czy Pan(i) osobiście: 1 - przeznaczył(a)by część swoich zarobków na dodatkowe składki, aby mieć wyższą emeryturę;
2 - nie płacił(a)by Pan(i) dodatkowych składek emerytalnych (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	60	23	17	673
Płeć				
Mężczyźni	60	26	14	335
Kobiety	60	21	19	338
Wiek				
18-24 lat	66	16	18	145
25-34	69	20	11	169
35-44	64	22	13	206
45-54	45	34	22	124
55-64	9	53	37	11
65 lat i więcej	8	43	48	18
Miejsce zamieszkania				
Wieś	54	26	21	225
Miasto do 20 tys.	47	34	19	94
od 21 do 100 tys.	63	24	13	139
101-500 tys.	67	21	12	125
501 tys.i więcej mieszk.	75	11	15	90
Region				
Północny	57	28	16	79
Zachodni	55	29	16	60
Środkowozachodni	57	19	24	105
Środkowy	64	16	20	126
Wschodni	53	35	12	65
Południowo-wschodni	69	20	11	110
Południowo-zachodni	58	27	15	128
Wykształcenie				
Podstawowe	42	30	28	136
Zasadnicze zawodowe	58	27	15	212
Średnie	67	19	14	260
Wyższe	76	17	7	65
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	78	17	5	62
Prac.umysł.niż.szczębla	68	20	11	89
Pracownicy fiz.- umysł.	65	18	17	94
Robotnicy wykwalifikowani	55	31	14	106
Robotnicy niewykwalifik.	39	51	10	38
Rolnicy	47	47	6	13
Pracujący na własny rach.	70	26	4	39
Bierni zawodowo				
Renciści	29	36	35	35
Emeryci	10	43	47	15
Uczniowie i studenci	63	6	31	60
Bezrobotni	69	19	12	82
Gospodynie domowe i inni	52	16	32	39
Pracuje w:				
sferze budżetowej	65	27	7	91
sekt. państw.,publicznym	50	31	19	83
sp. właśc. pryw. i państwa	66	22	12	96
sekt. pryw. poza rolnict.	69	22	9	168
prywatnym gosp. rolnym	48	36	16	18
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	54	28	18	107
201 - 325	55	23	22	101
326 - 449	58	27	15	115
450 - 599	63	25	12	93
Powyżej 599 zł	70	20	10	130
Ocena własnych war. mater.				
Złe	59	23	19	182
Średnie	57	25	18	294
Dobre	66	22	12	197
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	39	38	24	25
Raz w tygodniu	61	25	14	361
Kilka razy w miesiącu	51	24	25	99
Kilka razy w roku	69	18	14	126
W ogóle nie uczestniczy	61	22	17	62
Poglądy polityczne				
Lewica	61	24	15	146
Centrum	63	21	16	194
Prawica	60	25	14	208
Trudno powiedzieć	53	24	23	126

Tabela 4. W Polsce będzie istniało kilkanaście funduszy emerytalnych. Jak Pan(i) sądzi, czy: 1 - ubezpieczający się powinni należeć do jednego funduszu od chwili podpisania umowy aż do chwili wypłacania emerytury; 2 - ubezpieczający się powinni mieć prawo do wycofania swojego wkładu ubezpieczeniowego i przeniesienia go do innego funduszu, jeśli uznają, że fundusz, do którego należą, źle gospodaruje ich pieniędzmi

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	78	12	1102
Płeć				
Meżczyźni	9	81	10	522
Kobiety	11	75	14	580
Wiek				
18-28 lat	7	87	6	241
29-33	11	83	6	91
34-38	7	90	3	95
39-43	9	86	5	132
44-48	9	80	11	122
49 lat i więcej	13	66	21	421
Miejsce zamieszkania				
Wieś	12	70	18	409
Miasto do 20 tys.	15	75	10	137
od 21 do 100 tys.	9	82	9	203
101-500 tys.	7	87	7	210
501 tys. i więcej mieszk.	7	86	8	143
Region				
Północny	10	75	14	128
Zachodni	5	88	6	104
Środkowozachodni	9	85	6	178
Środkowy	8	79	12	199
Wschodni	9	76	14	120
Południowo-wschodni	9	75	16	176
Południowo-zachodni	16	70	14	198
Wykształcenie				
Podstawowe	12	61	27	340
Zasadnicze zawodowe	13	78	8	293
Średnie	8	88	4	368
Wyższe	4	94	2	101
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	4	94	2	81
Prac. umysł. niż. szczebla	9	88	3	107
Pracownicy fiz. - umysł.	10	88	3	101
Robotnicy wykwalifikowani	9	83	8	118
Robotnicy niewykwalifik.	14	79	7	48
Rolnicy	7	78	15	52
Pracujący na własny rach.	14	86	0	57
Bierni zawodowo				
Renciści	16	59	24	125
Emeryci	9	66	25	198
Uczniowie i studenci	2	94	4	60
Bezrobotni	12	78	10	95
Gospodynie domowe i inni	15	63	22	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	12	86	2	111
sekt. państw., publicznym	6	89	5	101
sp. wiaśc. pryw. i państwa	13	83	4	108
sekt. pryw. poza rolnict.	7	88	5	210
prywatnym gosp. rolnym	10	75	15	61
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	17	65	19	141
201 - 325	7	79	14	157
326 - 449	12	74	14	179
450 - 599	8	82	10	177
Powyżej 599 zł	10	82	7	246
Ocena własnych war. mater.				
Źle	10	73	17	304
Średnie	11	76	13	516
Dobre	9	86	5	281
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	12	72	16	63
Raz w tygodniu	12	76	12	598
Kilka razy w miesiącu	8	80	12	157
Kilka razy w roku	6	82	13	185
W ogóle nie uczestniczy	7	83	10	98
Poglądy polityczne				
Lewica	11	82	7	236
Centrum	11	79	10	323
Prawica	9	82	9	324
Trudno powiedzieć	9	66	25	220

Tabela 5. W Polsce będzie istniało kilkanaście funduszy emerytalnych. Jak Pan(i) sądzi, czy: 1 - ubezpieczający się powinni być systematycznie informowani (np. co 4 miesiące), jaki jest stan ich konta i jaki zysk przynoszą operacje finansowe funduszu emerytalnego; 2 - fundusz emerytalny nie musi informować o stanie konta i podejmowanych operacjach finansowych, wystarczy, jeśli gwarantuje wypłacanie emerytury w wyznaczonym terminie (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	78	12	10	1100
Płeć				
Meżczyźni	82	10	8	521
Kobiety	75	13	12	580
Wiek				
18-28 lat	80	15	5	241
29-33	82	13	5	91
34-38	92	6	3	95
39-43	90	6	4	132
44-48	80	13	7	122
49 lat i więcej	69	12	18	421
Miejsce zamieszkania				
Wieś	75	11	14	409
Miasto do 20 tys.	80	12	8	137
od 21 do 100 tys.	79	14	7	203
101-500 tys.	81	13	6	210
501 tys. i więcej mieszk.	85	8	7	142
Region				
Północny	77	12	10	128
Zachodni	83	12	5	104
Środkowo-zachodni	81	12	7	178
Środkowy	79	11	10	197
Wschodni	82	11	7	120
Południowo-wschodni	80	6	14	176
Południowo-zachodni	70	18	12	198
Wykształcenie				
Podstawowe	65	12	23	340
Zasadnicze zawodowe	81	13	5	291
Średnie	86	10	4	368
Wyższe	88	12	0	101
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	91	9	0	81
Prac. umysł. niż. szczebla	90	9	1	107
Pracownicy fiz. - umysł.	84	14	2	101
Robotnicy wykwalifikowani	83	8	9	118
Robotnicy niewykwalifik.	78	18	4	48
Rolnicy	73	17	10	52
Pracujący na własny rach.	95	3	3	55
Bierni zawodowo				
Renciści	65	13	22	125
Emeryci	68	11	20	198
Uczniowie i studenci	85	13	2	60
Bezrobotni	77	14	8	95
Gospodynie domowe i inni	68	19	13	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	87	13	0	111
sekt. państw., publicznym	86	8	7	101
sp. wiaśc. pryw. i państwa	85	10	4	108
sekt. pryw. poza rolnict.	88	8	4	208
prywatnym gosp. rolnym	76	16	8	61
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	73	10	17	141
201 - 325	75	16	9	157
326 - 449	74	15	11	179
450 - 599	79	11	11	177
Powyżej 599 zł	84	11	5	245
Ocena własnych war. mater.				
Złe	74	10	15	304
Średnie	79	11	9	516
Dobre	81	14	5	280
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	66	18	16	63
Raz w tygodniu	79	12	9	598
Kilka razy w miesiącu	78	12	10	157
Kilka razy w roku	84	7	10	185
W ogóle nie uczestniczy	74	15	11	97
Poglądy polityczne				
Lewica	86	10	5	236
Centrum	80	13	7	321
Prawica	81	11	8	324
Trudno powiedzieć	65	13	22	220

Tabela 6. Wysokość emerytury z funduszu emerytalnego będzie zależała od naszych wkładów i od działalności inwestycyjnej funduszu, do którego należymy. Gdyby Pan(i) miał(a) do wyboru, to który z niżej wymienionych funduszy emerytalnych wybrał(a)by Pan(i)? 1 - Ten, który największą wagę przywiązuje do bezpieczeństwa zgromadzonych przez klientów pieniędzy - inwestuje ostrożnie, nie naraża na straty, ale przynosi mniejsze zyski; 2 - Ten, który największą wagę przywiązuje do pomnażania pieniędzy swoich klientów; podejmuje ryzykowne inwestycje, które w przypadku powodzenia zapewnią klientom większe zyski, ale też w razie niepowodzenia narażą ich na straty (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	82	8	10	1102
Płeć				
Mężczyźni	84	8	8	522
Kobiety	80	8	12	580
Wiek				
18-28 lat	77	17	6	241
29-33	93	5	2	91
34-38	86	12	2	95
39-43	87	4	9	132
44-48	84	5	11	122
49 lat i więcej	78	6	16	421
Miejsce zamieszkania				
Wies	79	6	15	409
Miasto do 20 tys.	83	11	6	137
od 21 do 100 tys.	81	9	10	203
101-500 tys.	83	10	6	210
501 tys.i więcej mieszk.	85	10	5	143
Region				
Północny	82	7	11	128
Zachodni	84	9	7	104
Środkowo-zachodni	86	8	6	178
Środkowy	82	10	8	198
Wschodni	79	9	12	120
Południowo-wschodni	83	7	10	176
Południowo-zachodni	77	8	15	198
Wykształcenie				
Podstawowe	72	7	21	340
Zasadnicze zawodowe	84	8	8	293
Średnie	85	11	3	368
Wyższe	93	5	2	101
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	93	5	2	81
Prac.umysł.niż.szczebia	90	6	3	107
Pracownicy fiz.- umysł.	84	14	2	101
Robotnicy wykwalifikowani	86	4	9	118
Robotnicy niewykwalifik.	83	10	7	48
Rolnicy	72	12	16	52
Pracujący na własny rach.	82	11	7	57
Bierni zawodowo				
Renciści	78	4	18	125
Emeryci	79	6	17	198
Uczniowie i studenci	83	15	2	60
Bezrobotni	75	15	10	95
Gospodynie domowe i inni	77	9	14	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	92	6	1	111
sekt. państw., publicznym	86	6	8	101
sp. własc. pryw. i państwa	83	13	4	108
sekt. pryw. poza rolnict.	85	9	6	210
prywatnym gosp. rolnym	76	10	14	61
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	73	14	13	141
201 - 325	80	10	11	157
326 - 449	78	10	12	179
450 - 599	85	5	9	177
Powyżej 599 zł	85	7	8	246
Ocena własnych war. mater.				
Złe	77	10	13	304
Średnie	82	8	10	516
Dobre	86	7	7	281
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	78	9	14	63
Raz w tygodniu	84	8	9	598
Kilka razy w miesiącu	76	14	11	157
Kilka razy w roku	80	8	12	185
W ogóle nie uczestniczy	85	6	9	98
Poglądy polityczne				
Lewica	85	9	6	236
Centrum	84	9	7	223
Prawica	85	8	7	324
Trudno powiedzieć	69	8	23	220